

## Introdución

Neste número monográfico do *Boletín Galego de Literatura* reúnen-se unha serie de estudos que posúen como denominador común o feito de teren por obxecto de estudo a poesía, dende os corpus tradicionais populares até as achegas creadoras máis actuais. Na organización interna do volume aparecen algúns artigos agrupados baixo unha intención unificadora, dado que a súa produción parte dunha temática determinada proposta polos respectivos coordinadores. Outros traballos, en cambio, xurdiron asociados con enfoques que atendían a diversos xéneros, e conforman unha miscelánea que amplía esta panorámica coa que se pretende amosar, de xeito paradigmático, a amplitude do campo de estudos que se abre arredor do xénero poético galego.

9

O primeiro grupo de artigos, reunido baixo a coordinación de Arturo Casas, caracterízase pola atención á produción máis recente e pola orientación comparatista dende o que se pretende levar a cabo o estudo. A presentación do coordinador achega importantes reflexións sobre as ideas que guiaron cada unha das contribucións. As colaboracións desta sección procuran, por camiños diversos, a consideración das novas formas de discursividade presentes nalgunhas propostas poéticas actuais, así como a súa vinculación cun novo suxeito poético. Nesta liña, o texto de Iris Cochón atende á produción poética do conxunto peninsular, exemplificando con poetas actuais das diversas linguas. Deste xeito, a súa tese sobre a introdución de novos rexistros discursivos non se limita á produción galega senón que parece apuntar cara a un fenómeno máis global. Nos seguintes artigos, María López Sánchez, Iria Sobrino e Montserrat Pena analizan diferentes aspectos da poesía galega relacionados coa cuestión que Casas denomina “a adhesión do poético ao cívico”, a través do estudo da representación do espazo, da utilización do manifesto como estratexia de intervención estética ou política, e da articulación de movementos grupais que amosan accións colectivas na busca dunha redefinición literaria e identitaria.

O segundo grupo, reunido baixo a coordinación de María Xesús Lama, recolle traballos que analizan a produción recente de autoría feminina en Galicia e Irlanda, na procura daqueles trazos que interactúan coa configuración e a experiencia de identidades nacionais en conflito. O labor que se vén desenvolvendo arredor dos proxectos dirixidos pola profesora Manuela Palacios deu lugar a diversos estudos e publicacións que tentan afondar nas diversas formas de representación literaria de realidades que presentan certos paralelismos en espazos diferentes, como é o caso de Galicia e Irlanda, pasando ademais polo prisma do xénero. Nesta ocasión, a temática transversal que dá unidade ao conxunto é a relación das escritoras coa súa identidade nacional. O resultado das distintas investigacións permite observar certas diferenzas que veñen condicionadas en parte polo enfoque cara a aspectos diversos nas análises das poetas irlandesas e das galegas. Nos estudos dedicados por Manuela Palacios e M<sup>a</sup> Laura Lojo ás escritoras de Irlanda predomina a atención cara á representación do suxeito feminino, así como o cuestionamento radical da representación que tradicionalmente se lle adxudica no imaxinario nacionalista. Menos central parece esa cuestión na produción das poetas galegas, onde María Xesús Nogueira detecta unha lectura crítica do propio imaxinario nacionalista no seu conxunto. Pola súa banda, María do Cebreiro analiza as repercusións da dobre posición dalgunhas escritoras: como obxecto de análise, en canto creadoras, e como suxeito produtor dun discurso crítico. O seu ensaio supón un novo chanzo na reapropiación do discurso mediante a intervención na configuración dos modelos críticos cos que se valora a produción literaria. Moi próxima a esta temática está tamén a contribución de Vanessa Silva Fernández, que abunda na comparación do contexto galego e irlandés e na renovación do discurso poético das mulleres a través, neste caso, de dúas figuras sobranceiras de cadanseu sistema, como son Eavan Boland e Chus Pato.

Na miscelánea que conforman o resto das contribucións a este volume intégranse achegas que amosan diferentes orientacións, como o comparatismo no ámbito lusófono, a crítica *queer* ou a tradución. No que respecta ao primeiro deles, a promoción de estudos galegos alén das nosas fronteiras comeza a dar froitos abondo interesantes, entre os que figura a apertura de novas canles de diálogo coa lusofonía. Deste xeito, Carmem Lucia Negreiros de Figueiredo establece paralelismos entre a obra de Rosalía de Castro e Cecília Meireles, dúas autoras que, aínda pertencendo a dous períodos históricos diferentes, coinciden en cuestionar de xeito crítico a arte e amosar o poema como

“linguaxe en tensión”. Marleine Paula Marcondes e Ferreira de Toledo céntrase na actualidade para estudar as conexións, ou desconexións entre dúas obras de Lupe Gómez e Olga Savary, respectivamente, partindo do contrabalanceo *eros/pornos*. Xa no ámbito peninsular, António Apolinário Lourenço desentraña a dobre personalidade poética que xorde da adscrición ás culturas portuguesa e galega do poeta Alfredo Guisado. Pola súa banda, José Luis Forneiro afronta unha panorámica comparativa do repertorio tradicional romancístico peninsular, sinalando as peculiaridades e características xerais dos romances galego, portugués e brasileiro.

Fórmulas de representación da subxectividade e do contorno social son tamén obxecto de estudo. Ana Bela Simões demostra como, na obra de Lupe Gómez, máis que unha representación, hai unha destrución da subxectividade poética tradicional a través do recurso da animalización e da teima deformante. Nunha liña similar no que se refire á identificación dunha tendencia á construción de novas identidades sitúase o estudo que Paulo Filgueiras dedica a Antón Lopo, no que afronta dende unha perspectiva *queer* unha reflexión sobre a identidade homosexual na obra do autor. Fronte a estas inmersións no *eu*, Alberto Valverde asómase á representación do proletariado na poesía dos setenta a través da obra de Méndez Ferrín, Manuel María, Pexegueiro e o grupo Rompente. Por último, os estudos de tradución están presentes neste volume grazas á análise que Martín Veiga fai das traducións poéticas de Avilés de Taramancos e da interacción que se produce entre as súas facetas de tradutor e de creador.

O conxunto de traballos reunidos nesta monografía constitúen polo tanto unha mostra da diversidade de achegas ao fenómeno poético que están a confluír na actualidade no campo literario galego. Tal pluralidade non só deriva das diferentes concepcións do feito literario e das ferramentas teórico-metodolóxicas empregadas na investigación, senón tamén do ensanchamento dos límites do estudo a outras formas discursivas máis desatendidas ou menos prestixiadas, e da aproximación, desde unha actitude comparatista, a literaturas próximas.

As coordinadoras da Monografía queremos deixar constancia do noso agradecemento ao *Boletín Galego de Literatura* e ao seu director, Anxo Tarrío Varela, pola acollida do proxecto. A Isabel Soto López e Marta Neira Rodríguez agradecemoslles a súa dedicación a el. A gratitude faise extensíbel

ao Servizo de Publicacións e Intercambio Científico da USC, nomeadamente ao directr, Juan Blanco Valdés, e a Isabel Argüelles, responsábel dos traballos de maquetación final. Non queremos esquecer tampouco a xenerosidade de Antonio Murado polas fermosas ilustracións con que agasallou o volume.

*María Xesús Lama*  
*María Xesús Nogueira*  
Coordinadoras